

Notulen van de vergadering van de Ministerraad op 11 feb. 1952

*'s Morgens te 10 uur aangevangen en 's middags voortgezet, Zaal van Justitie.

Aanwezig: De Minister-President Drees en de Ministers Albregts (bij de punten 1 t/m 2e), Beel, Van den Brink (bij de punten 1 t/m 12 en 16), Joekes, Liefstinck, Mansholt, Mulderije, Peters, Rutten, Staf, Stikker, Teulings, In 't Veld en Wemmers.

Tevens zijn aanwezig de Staatssecretarissen Blom en Götzen.

Secretaris: J. Middelburg.

3. Uniezaken

a. *De kwestie van de Ambonezen* (Brief van de Minister van Oorlog en Marine, d.d. 8-2-1952. Zie notulen MR d.d. 21-1-'52, punt 3d. #Zie ook notulen MR 3/3/52, punt 3c.)

Minister *Peters* merkt op met betrekking tot de passage op blz. 2 van de brief over de verdeling van de politieke verantwoordelijkheid, dat de verantwoordelijkheid tegenover de RI ook bij Buitenlandse Zaken berust. In de Memorie van Toelichting zal dit ook anders gesteld moeten worden; dit zal t.z.t. onder ogen gezien moeten worden. Voorts acht spreker het wenselijk, dat de kosten zullen drukken op de begrotingen van de departementen, die de uitgaven zullen doen; hij heeft er echter geen bezwaar tegen een verzamelpost op hoofdstuk XIII B te houden. Minister *Liefstinck* acht het allerminst zeker, dat de Centrale Raad van Beroep de uitspraak van het Ambtenarengerecht zal bevestigen. Indien dit wel het geval is, verwacht spreker, dat de Ambonezen nog meer zullen kosten. Spreker heeft er geen bezwaar tegen het geheel van de kosten op hoofdstuk XIII B te laten komen, met een verdeling hiervan over de andere hoofdstukken. Hij is van oordeel, dat bij hermiliterisatie van de militaire Ambonezen de kosten hiervan zullen moeten worden ondergebracht onder het maximumbedrag voor de defensie van f.1500 mln. Deze militairen zullen ook militaire diensten moeten verrichten. Overigens lijkt spreker bij een bevestiging van de uitspraak door de Centrale Raad van Beroep het moment gekomen om met een spoedwet een einde te maken aan de reeks vonnissen, waarmee de rechter in het Regeringsbeleid ten aanzien van de Ambonezen heeft ingegrepen.

Minister *Joekes* merkt op, dat Sociale Zaken in tweeërlei zin bemoeiing met de Ambonezen heeft, n.l. door de arbeidsbemiddeling en door de scholing op Rijkswerkplaatsen. In verband hiermede zal spreker bij een ongunstige beslissing van de administratieve rechter gaarne bericht ontvangen als de scholing op de Rijkswerkplaatsen wordt beëindigd. Staatssecretaris *Blom* merkt ten aanzien van het concepttelegram op, dat in de voorlaatste alinea wordt gezegd, dat geen overleg met de Indonesische Regering wordt gewenst over het al of niet operationeel gebruik van de Ambonezen in Nederland, doch dan zal men ook niet moeten mededelen, wat men voornemens is te gaan doen. Minister *Peters* heeft een overeenkomstig bezwaar. Spreker heeft aan Minister Staf gevraagd, of de term "operationeel gebruik" een vaststaand begrip is. De *Minister-President* is van oordeel, dat het geen enkele zin heeft, nu de Ambonezen in Nederland zijn, operationeel gebruik te vermijden; dat had alleen betekenis toen zij in Indonesië waren. Spreker zou bij een ongunstige beslissing van de gelegenheid gebruik willen maken de Ambonezen zuiver militair te gebruiken, waardoor minder Nederlanders in militaire dienst nodig zijn. Voorts is spreker van oordeel, dat de verantwoordelijkheid in de brief van Minister Staf wel sterk verdeeld is.

Minister *In 't Veld* merkt op, dat een Ambonees (na een ongunstige uitspraak) bij dienstweigering voor de militaire rechter moet worden gebracht. Minister *Staf* deelt ter aanvulling van zijn brief mede, dat overwogen is, wat te doen, als na een ongunstige uitspraak Ambonezen ontslag uit de militaire dienst vragen. Het plan is, hen dit ontslag te verlenen, doch niet op elk willekeurig ogenblik. Daarom zullen indien de uitspraak ongunstig zou zijn, op dezelfde dag de

voorwaarden voor ontslagnemen bekend worden gemaakt, waardoor men b.v. een opleiding zal kunnen voortzetten. Aangezien de uitkering aan de Ambonezen op het ogenblik ongeveer gelijk is aan wat militairen krijgen, is het overgaan in militaire dienst voor hen financieel niet aantrekkelijk te maken. Er zal echter moeite worden gedaan om bij ongunstige uitspraak Ambonezen aan te trekken voor dienstneming bij het bewakingskorps. Na verloop van enige tijd zal men de goeden er uit kunnen nemen, die in de kazernes bewakingsdiensten zullen kunnen verrichten en dan evenals de Nederlands militairen elke week of veertien dagen naar hun gezin kunnen gaan. Spreker is het eens met de Minister-President, dat men van een te bindende interpretatie van "geen operationeel gebruik" moet afkomen; men zal hiervan in de toekomst zelf een interpretatie moeten geven. Daarbij zal er echter van moeten worden afgezien om ze in operationele eenheden op te nemen. Aangezien de Ambonezen in kampen bijeen zijn, is het beter bij een ongunstige uitspraak voorlopig de bestaande regeling te houden, waarbij de DUW het beheer voert, enz. Op een later ogenblik zal men dit nog eens kunnen nagaan. Voor zover Ambonezen lid van het bewakingskorps worden, zullen de kosten op de begroting van Oorlog komen. Dezelfde inhouding van 60% voor de kosten van contractpensions zal kunnen plaats vinden. Aangezien de kosten van het bewakingskorps een onderdeel van de f.1500 mln. zijn, zal men ook de kosten van de Ambonezen, die bij het bewakingskorps komen, hieronder kunnen nemen. Spreker heeft er bezwaar tegen nog andere kosten, die uit een ongunstige uitspraak van de administratieve rechter zouden kunnen voortvloeien onder de militaire uitgaven te brengen.

De *Minister-President* wijst er op, dat in geval de Ambonezen ontslag vragen, en ontslag zal worden gegeven, de Nederlandse Staat geen verplichting meer aan ze heeft. Een Ambonees, die een militaire betrekking zou hebben (bij een ongunstige uitspraak van de administratieve rechter), zal echter geen ontslag kunnen nemen en daarna terecht kunnen bij armenzorg. Bij ontslagaanvraag zullen de betrokkenen dus voor zich zelf moeten zorgen. Minister *Stafis* is het hiermede eens, alleen zullen de Ambonezen het recht op terugvoer naar Indonesië moeten behouden. Spreker wijst er voorts op, dat een aantal Ambonezen geen militairen waren in Indonesië, doch als politieman en in dergelijke functies militaire uniformen hebben aangetrokken, waarna zij bij aankomst in Nederland gedemobiliseerd zijn.

Minister *Van den Brink* wijst er op, dat de organen van sociale zorg zullen moeten weten, dat Ambonezen, die ontslag nemen, geen ondersteuning krijgen, aangezien zij passend werk hebben geweigerd.

Minister *Lieftinck* zou in de eerste plaats voor de Raad gaarne een overzicht hebben, hoeveel Ambonezen als quasi-militair naar Nederland zijn gekomen. Voorts zal men de gelegenheid om ontslag te nemen niet te lang moeten laten openstaan, aangezien anders geen regelingen zijn te treffen voor de verstrekking van uniformen, het verbouwen van kampen, en dergelijke. De *Minister-President* acht het onjuist zo spoedig met verbouwen te beginnen.

Staatssecretaris *Götzen* acht het wenselijk, dat in geval Ambonezen ontslag uit militaire dienst vragen, nagegaan zal worden of ze niet terug kunnen naar Indonesië. De *Minister-President* noemt twee voorbeelden, waarin ontslag kan worden verleend, n.l. als men een burgerwerkkring heeft en die wil voortzetten en als men naar Indonesië wil terugkeren. Indien ontslag wordt gevraagd, zonder dat men middelen van bestaan heeft, zal ook terugzending naar Indonesië mogelijk zijn.

Minister *Stafis* voorstander van de mogelijkheid gedurende korte tijd ontslag te vragen; daarna zal alleen ontslag kunnen worden genomen volgens de normale regeling van de landmacht. Spreker stelt voor dat deze kwestie nog door de drie ambtenaren van de Commissie Ambonese vraagstukken zal worden gezien. Spreker wijst er op, dat om de tucht goed te kunnen toepassen, het noodzakelijk is na een ongunstige uitspraak betrokkenen direct hun uniformen te laten aantrekken. Spreker zegt toe, dat niet direct tot bouwen zal worden overgegaan.

Staatssecretaris *Blom* deelt mede, dat bij de besprekingen met de Indonesische delegatie over de kwestie van de Ambonezen in de desbetreffende commissie door Kolonel Valk een uiteenzetting is gegeven, die door de Indonesiërs is aangehoord. Voorts heeft de laatste

Minister-President van Oost-Indonesië, die in Nederland is aangekomen, gevraagd in contact te worden gebracht met vier met name genoemde Ambonezen. De hoofdleider wenst echter geen officieel contact tot stand te brengen.

De Minister-President schorst vervolgens de vergadering tot des middags twee uur.

Middagvergadering

Aanwezig: Zie morgenvergadering.

3. *Uniezaken*

b. *Schip onder Australische vlag in Nieuw-Guinea* (#Zie ook notulen MR 18/2/52, punt 3b.)

Minister *Peters* deelt mede, dat berichten zijn ontvangen, dat een motorschip onder Australische vlag uit Darwin en bestemd voor Ceram, Nieuw-Guinea heeft aangedaan. Het schip heeft een Australische bemanning, terwijl ook enkele personen aan boord zijn, die in verbinding staan met de zogenaamde Republiek der Zuid-Molukken. Aangezien de gouverneur het schip wilde laten vertrekken is opdracht gegeven, dat men de communicatie met de wal zou moeten verhinderen, doch dat het schip niet zou mogen vertrekken. H.M. Boeroe is in de buurt. De papieren van het schip zullen moeten worden onderzocht en nagegaan zal moeten worden of vertrek naar Ceram zal worden verhinderd. Staatssecretaris *Blom* voegt hieraan toe, dat de Australische luchtmacht naar het schip gezocht heeft en dat de Indonesische Minister van Buitenlandse Zaken van de vaart van het schip op de hoogte blijft. Minister *Staf* merkt op, dat men een schip onder een vreemde vlag zonder de noodzakelijke papieren kan aanhouden. De *Minister-President* acht het wenselijk contact met Australië op te nemen, aangezien het hier een Australisch schip betreft.

c. *De kwestie van de Blitar en de Talisse* (Zie notulen MR d.d. 14 Januari 1952, punt 3b.)

De *Minister-President* herinnert er aan, dat aanvankelijk gezegd is, dat de in beslag genomen lading uit de Blitar en de Talisse moet worden teruggegeven. Men zal nu moeten voorstellen deze zaak voor te brengen aan het Uniehof. Verwacht kan worden, dat Indonesië dit niet doet. Van Nederlandse zijde zal men deze zaken niet moeten laten liggen; men zal ze vervolgens voor het Internationale Gerechtshof moeten brengen. Hetzelfde geldt voor de vorige zaak (Aoor en slotrehabilitatie), waarbij het Uniehof niet tot een uitspraak is kunnen komen. Staatssecretaris *Blom* deelt mede, dat hij over de kwestie van de in beslag genomen scheepsladingen een concept-nota heeft gehad, waarin werd gesteld, dat in geval de ladingen niet vrij werden de zaak voor het Hof zou worden gebracht. Een moeilijkheid is echter, dat een zaak alleen voor het Uniehof kan worden gebracht bij schending van een overeenkomst, en de overeenkomst van Barcelona is door Nederland aangegaan, terwijl Indonesië na de soevereiniteitsoverdracht nog niet is toegetreden. Wat het brengen voor het Internationale Gerechtshof betreft wijst spreker er op, dat Indonesië niet de facultatieve clausule van artikel 36 heeft aanvaard. De *Minister-President* meent, dat Nederland eenzijdig de zaak bij het Internationale Gerechtshof aanhangig zou kunnen maken, daargelaten of Indonesië dan de bevoegdheid van het Hof aanvaard. Spreker acht het van betekenis, dat men van Nederlandse zijde de zaak weer in beweging brengt. Staatssecretaris *Götzen* wijst er op, dat ter zake aan Lamping bepaalde instructies zijn gegeven, terwijl op dit punt ook bij de besprekingen met de Indonesiërs hier te lande ter sprake zal worden gebracht door Mr. Van Meerwijk.

Staatssecretaris *Blom* acht het wenselijk de beantwoording van de vragen van het Kamerlid Welter aan te houden totdat het standpunt der Regering ter zake nader kan worden bepaald. Aldus wordt besloten.

d. *Herziening van de Unie en de kwestie Nieuw-Guinea* (Zie notulen MR d.d. 4-2-1952, punt 3a. #Zie ook notulen MR 18/2/52, punt 3a.)

De *Minister-President* heeft vernomen, dat Yamin naar Nederland terugkeert en dat de Indonesiërs de besprekingen willen voortzetten. Staatssecretaris *Blom* deelt mede, dat Dinsdagmiddag een onaangename vergadering heeft plaats gehad, waarin van Indonesische zijde werd gezegd, dat men verbreking van de besprekingen verwachtte, in verband waarmee men gaarne de bereikte resultaten op tafel zou zien. Spreker heeft daarna Prof. Supomo ontvangen, die mededeelde, dat men niet anders kon handelen, aangezien nog geen bericht over verlenging van het verblijf van de delegatie na 10 Februari was ontvangen. Vervolgens is Vrijdag een bijeenkomst gehouden van de economisch-financiële commissie, waarin gesproken is over de soorten overeenkomsten, die zullen worden voorbereid. Deze betreffen:

- a. duurzame overeenkomsten, welke samenhangen met de RTC;
- b. verdragen met een initiële geldigheid gedurende een aantal jaren en met een opzeggingstermijn voor de daaropvolgende jaren en
- c. handelsaccorden e.d. met een korte geldigheidsduur.

De uitlatingen van Yamin in Indonesië omtrent Nieuw-Guinea zijn niet welwillend tegenover Nederland, doch men kan hierin ook zien, dat gezocht wordt naar een mogelijkheid om het gezicht te redden, nu Nieuw-Guinea niet aan Indonesië wordt overgedragen. Van het diner met een aantal Kamerleden zijn de Indonesische Parlementsleden bitter teruggekomen. Men heeft ook begrepen, dat na de verkiezingen de kaarten ten aanzien van Nieuw-Guinea in Nederland niet gemakkelijker zullen liggen.

Staatssecretaris *Götzen* vestigt de aandacht op een telegram van Lamping met allerlei punten ten aanzien waarvan de moeilijkheden met Indonesië zijn gerezen, welk telegram later door de HC is ingetrokken. De *Minister-President* wijst er op, dat het de vraag is wat de Regering aan deze punten zou kunnen doen. Als Indonesië niet bereid is de militaire missie op de afgesproken wijze te betalen, zou men kunnen overwegen deze missie terug te trekken.

18. *Toepassing Garantiewet op het niet ambtelijk personeel van de Algemene Volkscredietbank in Indonesië* (Brief van de Staatssecretaris voor Uniezaken en Overzeese Rijksdelen d.d. 18-1-1952, nr. 279.) Minister *Lieftinck* heeft tegen de voorstellen belangrijke bezwaren. Staatssecretaris *Götzen* stelt voor een commissie van ambtenaren, gevormd door Mr. Gerritsen, Mr. Ubink en een vertegenwoordiger van Minuor, een nota voor de Ministerraad te laten opstellen. De *Raad* verklaart zich hiermede accoord.
